ВЕЧЕРНИЦѢ

ЛИТЕРАЦЬКЕ ПИСЬМО ДЛЯ ЗАБАВЫ И НАУКИ.

Число 4. Львôвъ дня 22. Лютого 1862.

ВЪ ДЕНЬ СМЕРТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Не пѣсня козацька зъ буйнои Вкраины
По за Карпаты днесь загула.
Не радôсть — весѣлье на горы, долины
Звѣщае вона зъ села до села.

Чуете люде? — на поля, загоны,
Якъ плачь удовицѣ, сирôтокъ-дитятъ,
Зъ печерськои лавры украиньски звоны,
На панахиду святую гудять.

Ой бачте люде! Русь, наша мати,
Сего, що найбôльшій изъ межи сынôвъ,
Молитвовь усопшихъ яла споминати,
И присновѣчный спѣвае му спѣвъ.

Спѣвъ присновѣчный Тобѣ, Тарасе!
Позаякъ руськихъ сердець на земли.
У вѣчную память на парастасы
Будуть на Руси всѣ звоны гули.

И мы, що воскресли, Великій, у Тобѣ,
Гадаемъ, туряемъ о лѣпшôй судьбѣ.
Днесь зъ пôдъ Карпатôвъ на твоемъ гробѣ
Вѣчная память спѣваемъ тобѣ! —

Е. Згарськiй.

ХЛОПСЬКА ДИТИНА.

(Продовженье).

X.

Часъ плыне, якъ тота вода, все а все напередъ и невертае нѣколи, а якъ минувъ, коли и де ôнъ ся подѣвъ, ажъ дивно зробитъ ся чоловѣку, сли очуняе; що часъ гонитъ стрѣлою — ôнъ пôчне думати, де часъ ся дѣвъ, а сей уже знову далеко побѣгъ, та дивуй ся знову тому, якъ любишъ.

Отъ така то бѣда зъ тымъ часомъ, у него щось одинъ рôкъ; меньше ачей, якъ у насъ хвилька, хоть бы и найкурча; мы таке головище розщибаемо, де ôнъ ся подѣвъ, мы сюды, мы туды думати станемо— а мы вже зъ часомъ такожъ напередъ, тай нагадуемо собѣ, а вже запôзно. Е у насъ на тото и добра приповѣдка жартоблива. Ай, ты нагадалась собѣ дѣвонько торôчнѝ мясницѣ, кажутъ наши, а якъ добре кажутъ, отъ живо забула сирота. Якасъ дѣвчина, що то уже рôкъ минувъ, мабуть, ôдъ тыхъ мясницъ, якъ до неи женихи, легинѣ, приходили — може переснила въ

надѣяхъ рôкъ, — сны минули, але минувъ и часъ, а ёй ажъ пригадувати треба.

Цы не такъ ся дѣе кождому чоловѣкови? Ледви бувъ дитиною, отъ маешъ уже и молодецькій и музькій лѣта, ще и неоглянувъ ся, пырсли десь — та вже кажутъ ёму, що ôнъ дѣдо, старикъ — а то такъ, якъ бы вчорашнёго дня сталось а нынѣ — гой! та ôдки такъ борзо взялось. Але! дармо сварити ся зъ тымъ часомъ, бо де ôнъ? Найди, кому такъ пильно, его видѣти.

Мы собѣ говоримо, та говоримо, а оно, якъ то неразъ бувае, мы забули, що намъ наша повѣстка еще утече, якъ ся пильнувати не будемо. То хиба вернѣмося до нашихъ, що они робятъ, цы жіютъ, цы здорови, цы дужій, цы веселій, цы гараздъ у нихъ, тай и ще що?—

Отъ дивѣтъ ся, мы собѣ базѣкаемо, та цвѣркотимо, якъ у терню де воробня; а вже не бавкомъ булибъ мы ся и запôзнили, — отъ недавно мы тамъ були, ого, уже де-де! Ганя уже пôдросла, ажъ страхъ, така красавиця уже зъ неи, ажъ нежаль подивитись, якбы яка собѣ княгина. Якъ коли видалисьте рожу розцвилу, повну чару и краси, що розкôшна и чудна, за очи васъ рве и манитъ, нѣбы пишна здае ся глушити весь цвѣтъ доокола себе, та й недастъ вамъ глянути на що иншого, такôй принадитъ и привяже нѣто до себе; така стала и Ганя. Дивити було на вдовицю, она въ доньцѣ видѣла свôй свѣтъ и долю — але якже мамѣ не повеличати ся такою донею?

А отець Евстахій то вже и незнавъ самъ, що зъ нею бы найлѣпшого зробити. Старикъ бувало то по цѣлыхъ дняхъ уже щось для неи находитъ, а якъ до мѣста коли поѣде, то накупитъ и навезе нѣтвѣсти що — та и хто тамъ тямитъ всего.

У хатѣ панъ ôтця вѣдавъ пробувавъ ангелъ раю и щастя — миръ и святый супокôй, любовъ, якъ еи тяжко де найти, все що чоловѣку мирному лише-бъ колись и забагло сь. Незнати, цы то вже Господь самъ за давнѣйше наслану журу и жалобу, хотѣвъ щастя причинити у двое — забравъ передъ лѣтами жену панъ ôтцеви, забравъ потому чоловѣка Анастасѣ; а давъ натомѣсть имъ милу Ганю, та и згôдливй давъ имъ и любящй серця, сиротъ по межъ собою обдарувавъ щастьемъ. —

Якъ то у нихъ отъ весною. Недалекій вже вечêръ, у Бескиды спускае ся сонечко золоте тамъ десь далеко, и прощаючи ся, золотитъ гай онъ тамъ по за рѣкою, ôдблескъ що разъ то высше, уже лише на вершкахъ деревъ нѣбы хоче еще лишитись. И розблиснувъ ся ще разъ сильнѣйше верхъ гая, золота червонѣюча уже барва обляла го въ повни, и отъ вже гасне, мрѣе, меркотитъ, на поединокихъ листочкахъ чѣпае ся, блѣдне и тѣнитъ ся, и вже загасла — а поволеньки за свѣтломъ суне ся сумракъ. Зразу май дальшй хребты горбкôвъ буцѣмъ розходятъ ся, долинки засновуютъ ся якбы густою паутиною, чимъ разъ то тяжше ихъ прозрѣти, уже горбки рôвнаютъ ся зъ долинами, и видитъ ся, що туманы зачинаютъ вылазити десь тамъ зъ пôдъ землѣ.

Поздовжъ рѣчки, що плыне по передъ хатою панъ-отця, хижинами розсалашилось село, по передъ хижинами сидятъ прутистй вербы, туй туй у воду злѣзутъ, отъ такъ до крыхты здавало ся на ôдвечêръ, що то по надъ водою по передъ рядомъ хатъ мирныхъ хто протягъ розôрваный зеленый вѣнець або стяжочку. Де куда уступами перерваный зеленый поясъ, тамъ выходы зъ села на рѣчку; видко, выходятъ жены то зъ коновками то дôйницями то иншимъ судникомъ, де котри попоставляли судники а самы позакладавши руки, стали поговорити. А що тамъ всего оны не торкотѣли, та и безъ кôнця и мѣры, и кожда свое приказуе, що нынѣ чула, що она видѣла, що розказували ёй люде. А вже и худобина прійшла зъ поля, кличутъ маму дѣти; але де, мама зъ кумовъ, хоть и проси, ще не розходятъ ся, годѣ ся доволѣ нынѣ наговорити. —

По передъ хату панъ-отця стежкою по надъ берегъ рѣчки идутъ люде зъ поля зъ косами на плечи, та кланяются низенько, видко кождому зъ лиця що панъ-отця дуже шануютъ — а панъ отець сидятъ на лавочцѣ у зѣльнику передъ ôкнами, Ганя о подаль зложивши якесь шитье, глядитъ цѣкавымъ окомъ на панъ-отця; бо оны тримаютъ листъ зо Львова у руцѣ, уже перечитали, а якось нѣчого не кажутъ. А далѣй десь по якимсь часѣ промовили:

„Ганю закличъ сюда матêръ, осьде листъ зо „Львова ôдъ вуйка."

Хоть цѣкава була знати, що въ тôмъ листѣ нового, однакожъ непытала, лише побѣгла за мамою. Коли ôдойшла, панъ-отець пôднесли ся зъ лавочки, а ходячи по зѣльнику, сами до себе сказали: „Небога зажуритъ ся — отъ ёму вѣдавъ не довгій „тамъ вѣкъ — що то вартуе, жити вѣчно коло того „стола, якъ бы той нѣмецькій шпырака — отъ можъ „було вже лишити тотй канцеляріи, та жити здорово „де на селѣ — але говори зъ тыми людьми, они безъ „канцеляріи поумиралибъ. А теперъ мае." И знова ходячи по зѣльнику, махавъ руками старикъ, и по

кôлька разъ повтарявъ; „А шкода чоловѣка, шкода, ще молодый, що тамъ пятьдесять лѣтъ або и бôльше.“ Такъ застала панъ-отця Анастася. Якбы зъ лиця ему вычитала щось зловѣщого, станула, не знаючи цы ити близше, цы нѣ — листъ розвертый въ руцѣ, а самъ панъ отець несупокôйный видко — щось недоброго тамъ буде.

Увидѣвши Анастасю, и панъ отець станувъ, мусѣвъ думати, якъ ѐй тое повѣсти. — Но змеркомъ неможъ було нѣчого дозрѣти на его лици, лише голосъ змѣнивъ ся, якъ ѐй казавъ: „Уже то мы сирото „щастя немаемо. — Божа воля така — Господь насъ „любитъ, — отъ видишъ, Константъ пише що занедугъ. „Кашель, каже, якійсь ѐго душитъ, каже, що послабъ.“ Вдовиця чекала нетерпѣливо, цы що гôршого ще не довѣдае ся, бо хоть и не радо такои вѣсти слухае ся, а предцѣ чоловѣкъ цѣкавый. — Але панъ отець неказавъ нѣчого дальше; лише ставъ ся молити веченнй молитвы. Анастася ôдойшла несупокôйна. Ганя чекала уже на матѣръ. —

„Мамо, я зачула щось, що вуйко у Львовѣ сла„бый — цы то може ôдъ вуйка листъ о слабости?“ — „Слабый неборакъ“ ôдказала вдовиця, „ то ôдъ него „листъ дитинко — я еще ѐго и не читала. —“

Засумованй всѣ дома стали черезъ ворожій листъ, та кожде у свою пôйшло роботу, некажучи нѣчого листъ лежавъ на столѣ у першôмъ покои, панъ отець проходжувавъ ся, и дививъ на папѐръ такъ, якбы его станувъ бувъ пильнувати. —

Прійшло до вечерѣ, та позасѣдавши коло стола, зачали знова о вѣсти зô Львова говорити. И сякй и такй були догады, ажъ на конець вставъ панъ-отець, по зажуренôмъ лици було видко щосъ хоче тяжкого сказати. Очи вдовицѣ и Ганѣ впялися на старика, слѣдили оны обѣ зъ якоюсь боязнею и страхомъ, передъ тымъ, що имъ панъ-отець сказати хоче. —

„Ото сей листъ“ явъ панъ отець „за Константа „писаный черезъ Стефана, немилу намъ духе новину „принѐсъ. Уже и самъ го неписавъ, а якъ Стефанъ „переказуе, ôнъ вже ôдъ мѣсяця хорый — лише насъ „нехотѣвъ пуджати своевъ недугою, ôдъ дня до дня, „ôдъ години до години надѣявъ ся, що му легше „буде; а оно до сего прійшло, що нынѣ дуже зане„дугъ та хоть неказавъ писати, Стефанъ безъ ѐго „волѣ тое зробивъ. Отъ служба тота убила го — о „слабый ôнъ дуже.“ —

Мовчки сидѣли и мати и дочка, незнали нѣякого слова на теперъ, и немогли его уповѣсти — панъотець каже знова по часинѣ:

„Сли бы хотѣла ты Анастасю, то поѣдь до Льво„ва — а я старый лишу ся дома, та буду ся молити „Богу; чей въ своѐй ласцѣ ѐго ще подержитъ на симъ „свѣтѣ.“

Ажъ по тыхъ словахъ розплакали ся обѣ, та рыдали ревно и довго — но тихо — панъ отець у молитвеннику читавъ, моливъ ся. —

XI.

Другого дня вже рано зачавъ ся рухъ великій у хатѣ панъ-отця Евстахого, бо забирала ся вдовиця тай и Ганя, котра ся коньче напирала, ѣхати до Львова. Знаете що то за клопôтъ на селѣ, выбрати ся у якусь дальшу дорогу. То того, то сего нестае, то знову тамъ десь давно еще коло брычки зломило ся або се, або те, та и конѣ некованй, бо въ передъ не треба було, отъ тяжко навѣть ôразъ собѣ все и нагадати. Уже здае ся все готове и въ ладѣ, ага — еще щось нестае. А вжежъ найгôрше, якъ прійде ся далеко и то такой якъ найскорше ѣхати, кожде бы радо щось злагодити, щось помочи, кожде бѣгае собѣ, радитъ, пригадуе; та голова усѣмъ наразъ закрутитъ ся. Такъ до крыхты дѣяло ся и тамъ. Щожъ жены знаютъ тамъ до до строю коло коній, та коло воза, а иншому кому не було и заняти ся дѣломъ, панъ-отець уже старикъ далѣй и немôгъ; хиба слуги що сами порадили у тôмъ дѣлѣ.

Бувъ правда у дому старый слуга ôдъ коній, и неразъ уже ôнъ ѣздивъ, и знавъ тому ладъ; але щожъ, коли бо такій бувъ шпырака, и повôльный, що годѣ було ся и дочекати, занимъ ôнъ де злагодитъ ся. Ходитъ, нипае ги тьма, сваритъ на другихъ слугъ, увихае ся, а роботы и не видко — уже полудне, а ôнъ ще тôлько заладивъ ся, що и досвѣта було. — Тай нѣчого ѐму не можъ ще и казати, бо ся сердитъ, гнѣвае; а слибъ хто захотѣвъ еще залаяти на нѐго, тобы все лишивъ. Длятого то ему нѣхто и слова неказавъ — що казавъ робили, и помагали, тай якось ледви неледви на ôдвечѐръ було и готово, а вже завтра скоро день поѣдутъ.

Раненько, що лише зоря досвѣтна заблиснула, вдовиця и Ганя уже убранй и готовй були до дороги — а и панъ отець уже такожъ зхопивъ ся, и выправлявъ ихъ добрымъ и благословлячимъ словомъ. Наказувавъ старикъ щось по тричи, абы заразъ, скоро лише до Львова заѣдутъ, що и якъ ся дѣе зъ хорымъ, ему написали. Заѣхала брычка, старый слуга зробивъ хрестъ три разы бичѣвномъ пе-

редъ кôньми, и рушивъ, уважно ще разъ пообзиравши, цы до ладу все, поволи, сказавши поважно: „во имя Господне!“ (Дальше буде)

НИНѢШНЯ ПѢСНЯ.*)

(В. Панови Совѣтникови Юліянови Лавровскому по слови краевому, и основникови Руськои Бесѣды).

Схаменѣться, будьте люде,
Бо лихо вамъ буде.
Шевченко.

Въ котлинѣ гôръ городъ лежить
Въ нѣмъ проживае руській рôдъ;
Надъ нимъ, якъ бусько надъ гнѣздомъ,
Сидить гора, що лишъ слѣдомъ
Свѣдчить, де замокъ Льва стоявъ,
Що въ грузи давно розпавъ.

Тому, гордѣйша ôдъ сестриць,
Въ хащахъ не крые своихъ лиць,
Но зносить грôзнее чоло
Надъ деревину, гущъ, зело,
Хоть тамъ, де руській мечъ свѣтивъ,
Померчикъ вѣху застромивъ.

Пôдъ вѣхою старець сидить,
Въ задумѣ на городъ глядить;
Леготъ му грае гъ бородовъ.
Въ старôмъ, знать, закипѣла кровъ,
Бо раптомъ голову пôдвѣвъ,
Вхопивъ за лѣру, пѣснь запѣвъ.

Городе славный, князя Льва старого!
Чи въ твоѣмъ лонѣ нѣтъ роду давного
Не ма вже силы, давной руськой силы?
Чи руськи дѣти всѣ вже у могилы?
гомôнъ: могилы!

Чи въ земли руськôй для руськои груди
Не ма пристани, — всѣ чужіи люде?
Чи руськой пѣснѣ нихто не заводить?
Чи руська мати Русинôвъ не родить
гомôнъ: родить

Чи руськи серця въ крицю ся змѣнили?
Ледомъ на вѣки груди ся покрыли
Любовъ до свого згасла благородна,
Що невъ кипѣла руська грудь свободна.
гомôнъ свободна!

О, руськи груди! о груди зô стали!
Вы щосьте дикихъ Татаръ зупиняли,
Чи ось той кремѣнь зъ грузôвъ Льва палаты
Зможе давного ще огню вкресати?
гомôнъ: кресати!!

Тутъ якъ зô сну ся пробудивъ
Старець, на ноги ся схопивъ,
И такъ глубоко чось зôтхнувъ,
И чось тамъ въ небо споглянувъ.
Вôтакъ пустивъ ся — де? незнати —
За нимъ летѣвъ гомôнъ: кресати!!

Ой летѣвъ громомъ въ его слѣдъ,
Закъ не ôдбивъ ся о Бескидъ,
И не затрясъ округъ горами,
И не скипѣвъ Днѣстра водами.
Вôтакъ шибнувъ гень гень степомъ
Тай зупинився надъ Днѣпромъ
Надъ нимъ повисъ — ему спѣвае,
За братнюю долю споминае.
А Днѣпро дядько — муркотѣй,
Звычайно, ось собѣ старый:
То посварить, то чось полае,
То буцѣмъ змовкне, продумае,
Въ кôнець, казавъ бысь, що згадавъ,
Якъ то колись то вѣковавъ,
Яка то въ него була доля
Тай та козацька-руська воля — —
Бо згоро{и}живъ чось хребетъ
Тай зарыдавъ що ажъ гетъ гетъ
У чорнôмъ мори стогне, врѣе
Дума, що невъ Днѣпро болѣе.

А ту на березѣ сидить
Старець, що за Днѣпромъ глядить:
Леготъ му грае зъ бородовъ,
Та знать и въ нѣмъ скипѣла кровъ
Бо вхопивъ лѣру, взявъ строити,
Днѣпрову пѣсьню гомонѣти:

Гей, гей, Бескиде, ты мôй милый брате!
Чижъ не одна насъ породила мати?
Чижъ не одна насъ до серця тулила
Слезами наши тяжки раны мыла?
Бескидъ: мыла!

Чижъ не одна насъ вчила говорити,
Тай по батькôвськи Господа славити
Та не онажъ намъ проводила зъ тиха
Держѣться купы; не бôйтеся лиха
Бескидъ: зъ тиха!

Гей, гей, Бескиде, ты мôй милый свѣте!
А чи всѣ вѣрни осталися дѣти?
Та чи не взяли сыны — супостаты
Сами могилу матерѣ копати?
Бескидъ: брате!!

Одни до ляцькой неньки прилягали,
Други родину хахлами прозвали,
Трети, щобъ статку — шанобы придбати,
Помогли рôдну въ желѣза ковати!
Бескидъ: ковати!

*) Сеся пѣсня була декляйована авторомъ при ôдкрытю „Руськои Бесѣды“ у Львовѣ.

Гей, гей, Бескиде! соколе мôй милый,
Чи бачишъ брате, тѣ сыри могилы,
Чи чуешъ, брате, стонъ глухій тяженькій?
То на свѣтъ духи просяться бѣленьки.

Бескидъ:

Ой чую, чую, чую тѣ батькôвськи клики
Тай виджу. виджу те свято велике,
Якъ зъ могилъ слава наша йме вставати,
Тай станемъ разомъ волѣ добувати

Днѣпро:

Тай станемъ разомъ волѣ добувати!

Бескидъ:

Чую якъ зъ ôтси ажъ по чорне море
Воздухи голосъ якійсь рôдный поре;
То Мати киче на велике свято,
А дѣтій стало богато, богато

Днѣпро:

То Мати киче на велике свято,
А дѣтій стало богато богато!

Володиміръ Шашкевичъ.

НАРОДЪ И СЛОВЕСНОСТЬ.

(Продовженье)

Зъ упадкомъ южно-руськои письменности въ помянутôмъ другôмъ періодѣ упало такожъ майже совсѣмъ народне образованье на Руси. Поява тая была цѣлкомъ природна. Въ мѣру того, якъ страдала наша народность у время зависимости ôдъ Польщи, ôдступала шляхта, котора завсѣгди и всюди е представителемъ — хоть и не изключнымъ — народного образованья, и переходила на народность польську. Съ тымъ переходомъ було тѣсно получене паденье народного руського образованья, отже и письменности. Одродженцѣ не шукали уже своего образованья въ руськôй словесности, але въ сусѣднôй латинсько-польськôй, то и не видѣли потребы вспирати словесность батькôвъ своихъ. Тымъ вона и упала, а за нею и обще образованье Руси, бо сусѣдня словесность, звычайно чужа, пріймилася тôлько въ однôй вынародовленôй верствѣ народу, именно въ шляхтѣ, а не могучи вникнути въ саме ядро народу, оставила его, безъ всякого вплыву на него, конечнôй судьбѣ его, се е, отемненью Навѣть духовенство, которе въ просвѣченыхъ народахъ е однымъ изъ головныхъ двигателѣвъ просвѣченія, совсѣмъ отемнѣло, и не було въ состоянью ани однои галузы народнои письменности, се е, саму духовную письменность на ôдвѣтнôй степени удержати. А шо-жъ казати о самôмъ народѣ: о козацтвѣ, мѣщанахъ и селянахъ? —

Не будемо запускатися у вислѣдованье причинъ историчнихъ, котори той упадокъ просвѣченія и письменности на Руси споводували, бо тее не входить въ зачеркъ нашого предмета. Намъ ходить о самъ фактъ, а той фактъ е отсе, що у время розбору Польщи не було уже ни общого народного образованья ни народнои письменности на Руси. И одно и друге належало зачинати на ново. —

Якъ уже набылено, то була ôдмѣна политичного состоянія Руси, головно зъ причины удвореня мира, совсѣмъ користна для пробудженья духового житья и подвигненья зъ народного упадку. Одна, и то бôльша часть нашого руського отечества, котора прійшла пôдъ панованье Россіи, застала тамъ уже якесь образованье, бо уже вѣкъ минувъ, якъ Петро Великій трунувъ бувъ Россію па дорогу западно-европейськои цивилизаціи. Нова велико-руська литература була тогдѣ еще въ першôмъ періодѣ своего образованья, а южна Русь, будучи принуженою уживати тои литературы за середокъ своего просвѣченія, зачала помалу, особенно нѣкоторыи верствы народу, пробуджатись, а въ слѣдъ тому и чинный удѣлъ брати въ розвитію молодои россійськои письменности. Було то знову, такъ якъ и давнѣйшими вѣками, небезпечнее направленье, бо воно грозило еще дальшимъ вынародовленьемъ, тымъ бôльше, що ôдколи зъ удвореньемъ мира на Руси такожъ и цивилизаторськи середки западнои Европы, се е, общіи публичныи заведенія и школы входъ собѣ найшли, то зъ розширеньемъ образованья на чужôй словесности такожъ и вынародовленье глубше въ самъ народъ запуститися и бôльше школы принести могло.

(Дальше буде.)

КНЯЗЬ ЮРІЙ БЕЛЗКІЙ.

(Продовженье).

IV.

Межи лѣтами 1357 и 1366 немаемъ о Белзѣ ніякого извѣстія, однакожъ не сомнѣваюся, що Белзкій князь будучи въ той часъ пôдъ верховластьемъ великого князя Литовского Ольгерда обôчъ Кейстута и Любарта участничивъ въ выправахъ и подвигахъ военныхъ Литовцѣвъ, и вспиравъ неудовольствіе, которое ôтъ часу до часу объявлялось въ части Руси Казимиру пôдвластнôй противо его панованью. Длячогожъ, запытае читатель, Русины въ Галицкôй Львовскôй земли, котора, найперше зъ помежи всѣхъ дôсталась пôдъ панованье польское, супротивляютъ ся Казимиру, длячого незалишаютъ ніякои способности, щобы выломатись зъ пôдъ власти его. Отвѣтъ на тое, знаходимъ въ самыхъ жерелахъ польскихъ. Тіи сказуютъ *) намъ, що Русины чужесторонннымъ не радо послушали, (а за такихъ Полякôвъ уважали.) Зверхъ того боялись они, щобы пôдъ панованьемъ королѣвъ польскихъ ихъ обрядъ церковный непôдупавъ, видячи шо ôтъ дня до дня многи (ôтъ вельможъ) вѣру ôтцѣвъ своихъ покидаютъ и въ общество римскои церкви переходятъ, до чого поводовавъ ихъ часто Казимиръ, поединокихъ достоинствами и иными ôтличіями привлекаючи. Вельможи руски, будучи характера пристрастного и непостоянного, супротивляючи-сь власти, удавались, якъ мы уже попереднѣйше видѣли, о помôчъ до Татаръ и послѣ

*) Crommeri de rebus gestis Polonorum libri ad annum 1341.

вѣроятно до князѣвъ сусѣдныхъ, подвластныхъ Литвѣ именно до князя Любарта Волыньского и Юрія Белзкого, и тамъ отуху снаходили, такъ що Казимиръ довженъ бувъ предприняти военный походъ съ великими силами на князѣвъ Волыньского и Белзкого, щобъ ихъ побѣдити, усмирити, и жерело неустанныхъ неспокоѣвъ бояръ и вельможъ рускихъ Львовскои ему пôдчиненои Руси загатити. Погодивши ся за посередствомъ папы римского съординомъ нѣмецкимъ, и звязавшись въ роцѣ 1363 примѣрьемъ и союзомъ съ королемъ ческимъ а цѣсаремъ нѣмецкимъ Каролемъ IV и погодивши того короля съ своимь давнымъ союзникомъ и угодою назначенымъ наслѣдникомъ королевства польского, угорскимъ королемъ Людвикомъ, на торжественнôмъ зъѣздѣ монархôвъ въ Краковѣ въ роцѣ 1363 — приказавъ Казимиръ въ цѣлôй Польщи явитись рицарямъ и пѣшимъ на подвигъ противо князямъ Волыньскому и Белзкому. Немаемъ извѣстій, чи лише собственными силами предпринявъ Казимиръ той походъ, або чи ему которіи изъ сусѣдныхъ народôвъ помагали. Татары которіи ôтъ року 1358 а именно еще въ р. 1362 *) такъ вѣрно товаришили Казимиру въ его выправахъ военныхъ, уступаютъ ôтъ границь Львовскои Руси, усуваютъ ся за Днѣперъ и ôтъ поприща событій нами описываемыхъ отдаляютъ ся. Коли бо по смерти кипчатского хана Дшанибега возникли споры о тронъ въ ордѣ, користавъ великій князь Литовскій Ольгертъ, изъ знеможенья, всякимъ внутреннымъ народнымъ роздорамъ звычайно послѣдующого, выступивъ съ збройною силою противъ Татарамъ кочуючимъ на Подôлью, поразивъ ихъ на голову пôдъ Синими Водами р. 1363 (рѣкою такъ званою) и оставивъ дальше провадженье борбы противо Татарамъ тромъ сынамъ рôдного брата своего, Корятовичамъ. Тіи порозумѣваютъ ся съ рускими атаманами поставлеными ôтъ Татаръ на Подолю, для выбранья Татарщины, або дачки для Татаръ, и за помочію тыхъ, Татаръ зъ Подôлья ажъ по за Днѣперъ выганяютъ.— Самъ Кіевъ тая давная столиця южнои Руси и матеръ рускихъ городôвъ, попавъ ся въ руки великого князя литовского Ольгерда, и той своего сына Володиміра ту осаджае. Такъ Литва опанувала тогды майже всѣми землями давного княжества Володимірского и сôткнулась уже ôтъ двохъ сторонъ т. е. ôтъ сѣвера и востока съ пôдчиненою Казимирови Галицко-Львовскою землею. Коли взмагалась и розширяла ся держава Литвы коли Подôлье освободжаючи ся ôтъ ярма Татарского радôстно витало своихъ избавникôвъ князѣвъ Литовскихъ, коли прочнувши ôтъ сна за помочію тыхъ князѣвъ начало воздвигати городы, будувати крѣпости н. пр. Смотричъ, Каменецъ Батоку и т. д., тогды Волыньскаа земля и еи князь Любартъ **) а вѣроятно и нашъ Юрій Белзкій, начались ôтдѣливатись ôнъ Литвы, и великому князю Литовскому Ольгерду супротивляти ся. Въ слѣдствія того оставляе Ольгертъ Любарта и Юрія безъ всякои помочи, въ тое для нихъ опасное время, коли Казимиръ собравши всѣ силы державы польскои ôтъ Кракова предъ самыми жнивами пôдъ Белзъ пôдступае. Жерела повѣдаютъ, що предидуща зима була дуже люта, и снѣжна, такъ що звѣри въ лѣсахъ, птахи зъ студени гибли — кажутъ, що по лютôй зимѣ слѣдуе урожай — може бути, що и лѣто р. 1366 було жизне. Плодамъ которыми красовалась земля Белзка, настояща вôйна угрожала. Зверхъ того небуло надѣи остоятись такъ переважнымъ силамъ короля польского и супротивленье великого напруженья вымагало. Юрій Белзкій увидѣвши, що сила удару грозитъ Белзу и его жителямъ, и що ѣй самъ безъ союзникôвъ и безъ споможенья ôтъ стороны великого князя Литовского не остоится; загадавъ лестью приманити короля польского, и тымъ способомъ но тôлько небезпеченьство Белзу и Белзкôй земли грозячое ôтвернувъ, но еще бôльше земель и волостій придбавъ собѣ. Жерела *) сказуютъ, що Юрій съ свитого своею, коли ино розлягла ся вѣсть о близости вôйскъ польскихъ, выходитъ зъ замку Белзкогого на встрѣчу королеви польскому, и сошедши ся съ нимъ, приманчивыми словами увѣряе того о своихъ пріязныхъ чувствахъ, слюбуе повинованье, обѣцюе помôчь въ предстоячôй вôйнѣ противо князю Волыньскому.

Тымъ способомъ спасъ Юрій жителѣвъ ôтъ кровопролитья, землю ôтъ розоренья, городъ ôтъ обсады, а себе ôтъ погибели.

Обѣтницями Юрія успокоеный Казимиръ оставляе того при посѣданью землѣ Белзкои, принимае яко вазаля своего въ послушеньство и путь свôй на сѣверъ къ замку и городу Холмови въ земли Холмскôй, будучимъ тогды пôдъ властію князя Любарта направляе.

(Дальше наступитъ)

---

*) Crommeri de rebus gestis Polonorum libri ad annum 1362.

**) Narbutta dzieje narodu litewskiego tom. V. str. 165.

*) Dlugosz ad annum 1366 i Bielski p. r. 1365.

СИЛА ПРИВЫЧКИ.

(Конецъ)

„О, вы предобрый чоловѣкъ,“ сказала паня дому.— „Богъ вамъ нагородитъ за тее!....“

„Богъ уже нагородивъ менѣ!“ ôдповѣвъ ôнъ, зупиняючись своимъ взоромъ на прекраснôмъ лицѣ молодои жены. „Онъ роскрывъ мене передъ вами... а се е все, чого я смѣвъ надѣятися, чого я желавъ на свѣтѣ!“

Поминувши сей вечеръ, въ который мôй фантастъ прійшовъ домôвъ о 8 годинѣ, ôнъ знову по заведеному порядкови просиджувавъ у совѣтника до 10 годины. Правда, богато змѣнилося межи нимъ и совѣтницею. Вона, якъ жѣнка знала, що ôнъ еѣ любитъ; ôнъ, акъ чоловѣкъ честный, и якъ чоловѣкъ съ характеромъ сыльнимъ, зъ волею рѣшительною, не показувавъ уже ніякъ своеи любви для неи. Тôлько всего одинъ разъ ôнъ выявивъ себе, тай те случилося въ часъ журбы; но дякувати Богу, другого подôбного часу не наславъ Серцевѣдецъ на совѣтника, а ôдъ-того и пріятель его не пôдпавъ другому испытови, который, мабуть подвигнувъ-бы его дальше, и споводувавъ-бы его объявити свои бôлше утаеныи чувства.

Много лѣтъ жили и здорови були мои знакомыи въ славнôмъ изъ-давна Нижнѣмъ Новгородѣ. Не знаю доповѣдно, але, примѣрно сказати, лѣтъ зъ-пятнадцять минуло ôдъ пріѣзду совѣтника въ городъ. Черезъ все тее время стосунки межи пріятелями не ôлмѣнялися; ихъ зыданья не

переставали, а заховали зъ давною сердешностію и давныи звычайныи часы.

Совѣтниця, хоть и постарѣла 15 лѣтами но все таки була то прекрасна жена, на котору неразъ задивлялися гусарськи ремонтеры и гвярдійцѣ, що на ôдпускахъ були; за которою приволокувались и сей и той; для которои ничимъ не було говорити правду не тôлько предсѣдателеви палаты, але и самому горожанському губернаторови що шанувавъ ей щиро. Однымъ словомъ, мои знакомцѣ жили въ чести, та хоть жили мирно и тихо, но щасливо.... Однакъ, пôдъ мѣсяцемъ вѣчного немае! Такъ писавъ въ наши лѣта историкъ Николай Михайловичъ Карамзинъ. Одъ того-жъ то и е, що разъ въ осени совѣтникъ замочивши ноги, простудився; слабость зъ-першу незначна, будучи занелбаною ôдъ слабого, приняла грôзный оборотъ, и на шестый день ôнъ умеръ, оставивши въ розпуцѣ жѣнку, и пріятеля въ слезахъ и жалю.

Похоронивши свого пріятеля которого и пôдчасъ слабости навѣщавъ въ звычайнôмъ часѣ, мôй герой на другій день о шестôй годинѣ вечером прійшовъ до печальнои вдовицѣ. Онъ потѣшавъ еѣ говорячи о почтеннôмъ покôйнику, о дѣлахъ его, о его непокалянôй славѣ, о его хосеннôй жизни; ôнъ осолоджавъ ей горе, мѣшаючи зъ ей слезами любви свои слезы щирои пріязни. Онъ прійшовъ къ нѣй и на слѣдуючій день; ôнъ прійшовъ также и на третій; ôнъ приходивъ що-дня, якъ и передже, черезъ цѣлый рôкъ; ôнъ составлявъ одинѣсеньку бесѣду еще гарненькои вдовицѣ; ôнъ розводивъ смутокъ ей; при нѣмъ высказувалась зъ-початку ей нерозрадная тоска, по-тому глубокее горе, потому тихій смутокъ, по-тому сожалѣнье о рано умершôмъ милôмъ; при нѣмъ вона зачинала оживати знову для другого житья, для другои любви, затаивши въ серцѣ — отсѣмъ богатôмъ складѣ нашихъ чувствованій — любовь къ першому мужови, вразъ изъ солодкимъ переконаньемъ о правдивости звиданья за границями гробу, въ тôмъ прекраснôмъ свѣтѣ, который для матеріяльныхъ людей знакомый пôдъ вывѣскою могилы.... Въ очахъ нашого урядника переходила ся смертна блѣдость лиця, ся темна одежа смутку мало-по-малу въ барву свѣтлости и красоты, въ одежи бôльше свѣтлыи, бôльше веселыи.... На-конець минувъ рôкъ жалобы для вдовицѣ; серце ей требувало щастья; чоловѣкъ въ которого чувства она вѣрила, которого засады поважала, которого любовь була ей ожиданьемъ, — проснвъ ей руки; а той чоловѣкъ бувъ нашъ знакомець... и вона сказала ему се роковее, но се прекраснее, се могучее та, пôсля которого слѣдуе звычайно день сватьбы, бôльше блестячій для товпы, але меньше оказалый для тыхъ, що истинно любять.

За якійсь часъ обходили въ Нижнѣмъ дѣйстно весѣлье молодои вдовицѣ зъ урядникомъ, нашимъ знакомцемъ. Весѣлье-жъ було на славу церковь горѣла свѣтломъ; гостей була тьма; губернаторъ бувъ вмѣсто батька, а его своячка, кавалерная дама старушка, вмѣсто матери у молодои. Все було, якъ водиться або якъ водилось у время оно при подобныхъ обрядахъ: и гостѣ, и шампанське, и пьяни повозники; наконець всѣ и все розъѣхалося.

На другій день нашъ щасливець въ якôмось упоенью блаженьства не здѣлавъ и кроку изъ дому; ôнъ смѣявсь, ôнъ жартувавъ, ôнъ цѣлувавъ свою жѣнку, свою миленьку Вѣру, свою прекрасну Душеньку; росказувавъ ѣй тайную повѣсть своеи любви, своихъ страданій, свою поезію — де вона була одушевляючимъ идеаломъ. Такъ минувъ ранокъ найкрасшій въ житю его. Въ-двоихъ обѣдали вони, въ-двоихъ остали пôсля обѣда — опять за розмовою, за ласками, за повтореньемъ въ десятый разъ того, що сего-дня уже девять разъ говорили. Такимъ дѣломъ молода, завиваючи въ кучерѣ его русе волосье, запытала его: „чи ты щасливъ теперъ, Алексаидре?“

„О, ще и якій щасливъ, мôй ангеле!“ ôдповѣвъ ôнъ; но слова его були перервани битьемъ годинника, ôнъ опинився пораженый якоюсь дивною мыслею, и забувшись рахувавъ число ударôвъ.

„Що съ тобою, мôй милый!“ — сказала молода, побачивши якесь дивне выраженье на лицѣ свого мужа.

„Такъ, ничого....“ ôдвѣчавъ ôнъ змѣшавшись... „менѣ прійшла на голову дивна гадка.“

„Но, мôй милый, въ ту пору, коли ты выражавъ любовъ свою къ минѣ, коли я ждала ôдъ тебе упевненья, що ты уважаешъ себе зовсѣмъ щасливымъ, ты якъ-разъ змѣняешся въ лицѣ, и взôръ твôй, перше радостный и свѣтлый, заразъ чиниться смутнымъ....“

„Вѣрь, моя мила, тутъ нема ничого важного, але..“

„Але, коли ты мене любишъ, то будешъ отвертый для мене...“

„Пробачъ, но се, вѣрь менѣ на слово — майже смѣшно.“

„Нехай и смѣшно, але я хочу знати.“

„Ты запытала мене: чи я щасливъ? и я хотѣвъ сказати тобѣ те, що чувствую; а хотѣвъ сказати, що я въ въ повнѣ щасливый, переконаный о любвѣ твоѣй, обожаючи тебе, будучи твоимъ мужемъ; но отъ що; коли я зачавъ тобѣ за тее говорити, тодѣ — ударила 6 година, и менѣ прійшла дивна гадка...“

„Ну, та яка?“

„Що я изъ-усѣмъ щасливъ, моя мила; но.... де я буду теперъ проводити вечеры мои?..“

СТРИЖЕНО ГОЛЕНО.

(и байка и правда)

Було колись въ селѣ — отъ вже и не скажу въ якôмъ — (кажуть люди оно таки правда ино що заржавѣла) живъ собѣ господарь, а бувъ то господарь статочный, та мавъ всѣлякого добра — однымъ лишень покаравъ его Господь не знати за яку провину, бо давъ ему лиху та сварливу жѣнку — а вже то не ма, кажуть люди, якъ лиха жѣнка, все ѣй не въ ладъ, все ѣй на завадѣ; ту тя перейде, тамъ посваритъ тамъ полае — чому? бо така вже натура у неи, тай годѣ. Не обзывайся, каже и слова не промовивъ ôдколимъ за мужемъ; обôзвешся, ого, каже: вже и побивъ, — а ôдказуе, а заводить, щобы сусѣды чули, то вже ѣй лекше на серци. Ось таку жѣнку, бачите добри люде, мавъ нашъ господарь. Що скаже бувало сирота, то она му перечить. Жѣнко, вже сонце встало! каже господарь. „А лихій бы тя — оно що лишень добре смеркло ся“ каже жѣнка; „а

хоть бы и встало, що тобѣ до того." Такъ гарувавъ та бѣдивъ свѣтомъ бѣдолашный; ажъ ось разъ — було то якось въ сами сѣнокосы — идуть обое — вѣдавъ зъ торгу вертали, — идуть сѣножатевъ. Жѣнка якось притихла; въ чоловѣка вступивъ духъ, ажъ повеселѣвъ, що якось нынѣ не лае. Идуть, ажъ газда „а дино!" каже, „ото зкосивъ нивку, казавъ бысь выголивъ." „А коли не правда," крикне жѣнка, „бо якъ бы постригъ." Чоловѣкови вже было за много, тай, бачите, звычайно Русинъ упертый, хотѣвъ при своимъ остати. „Отже постригъ" кричить жѣнка и ажъ плаче ôдъ злости. Ану, гадае ôнъ собѣ, чи перепру бабу. „Ей не свари ся," каже, „бо буде бѣда." „Коли бо постригъ" — „Ну," каже ôнъ, „чекай; побачимо чія правда", тай нужъ бабу быти. „Коли бо постригъ; бій, хочъ забій, а таки на моѣмъ стане." Приходять надъ воду. „Ну" каже ôнъ, „жѣнко, буду топити. Правда, що якъ бы голено?" „Коли бо стрижено." „Ну," каже ôнъ: „Дѣй ся воля божа" тай бухъ бабовъ у воду. „А що, бабо; правда, що голено?" „Ой, стрижено!" бовкоче баба у водѣ. — „Загибай же, колись така уперта," каже чоловѣкъ. Вже баба й ôрнула, лишъ бульки стали на водѣ, ажъ ось за хвильку ôдносить ще разъ руку — ôдносить два пальцѣ, тай стриже ними якъ бы ножицями. „Ну" каже чоловѣкъ, „приступило до бабы. А грѣхъ бы ю втопити." Лиха, уперта, але таки жѣнка, тай ставъ еѣ ратувати та тверезити. Небавомъ, о! вже и глипла, далѣ вже и промавляе, тай нужъ до чоловѣка „а колибо стрижено!" — було перше, що промовила баба.

Се неправда, бо небылиця — але само такъ то и межи нами часто бувае. Кажемъ наше то украиньске, то одна мова, а два нарѣчія; не годить ся цурати тымъ, що 12 миліонôвъ уживае; лекше намъ 3мъ миліонамъ зближитися до 12цяти якъ имъ 12 до насъ. Абожъ е у насъ таки писаки, якъ на Украинѣ? Хто зъ нашихъ Галицькихъ зрôвнае Шевченькови, Основяненькови, Кулишеви, и иншимъ? чомужъ не пріймити того, що добре — а свое малоруське? „Нѣ" каже хтось: „що намъ до Украины? мы собѣ 3 миліоновый галицкій наролець держѣмъ ся галицького." Гараздъ, спасибôгъ за раду — але мы нашои неньки на куснѣ дерти не хочемо — не мало еѣ дерли, та мучили черезъ пять столѣтій. Намъ конче писати языкомъ, въ которôмъ бы галицьке нарѣчіе зъ украиньскимъ зплынуло въ одну гармонѣйну цѣлость, якои доси ще не маемо. „А коли намъ тое не въ ладъ" кричитъ якійсь мудрагель зъ Жолкви десь ажъ въ вѣденськôмъ „Вѣстнику" „Матеръ наша" каже „то церковщина; отець нашъ то рускій языкъ, а сродники нашіи, то россійская и украинская бесѣда." А чи дѣйстне братчику московське (вѣдавъ то розумѣете подъ россійськимъ) намъ таке близьке якъ украиньске? Мы кажемъ рѣшильно що нѣ, а кажемъ то не зъ себе; лишъ опираемъ ся на поваги нашихъ граматикôвъ, котрыхъ и въ Жолквѣ и въ Вѣдни шанують. Шо въ нашъ языкъ на Украинѣ вплынуло польського елементу (та и другихъ) то ще не доказуе, щобы мы мали лишатися его, приняти чужій хотьбы и словяньскій московській языкъ та величатися Пушкиномъ (якъ „День" каже) — якажъ бо живая бесѣда на свѣтѣ е безъ всякихъ чужихъ примѣшокъ — мы не цуряемъ ся часомъ и де якого московського слова, що перейшло уже въ нарôдъ; бо волимо славяньске якъ германьске, або латиньске - але форму малоруську языка намъ стерегчи въ найменшихъ дрôбницяхъ потрѣбно, щобы „ôдъ напасти не пропасти" „Русь" каже дописиватель зъ Жовквы „новаторôвъ не любитъ!" Чи дописователь гадае що ôнъ Русь? и чи тіи новаторами, що батькôвськои мови такъ держаться, що навѣть братневъ московськовъ писати не хочуть-тое най кождый здоровымъ умомъ розсудить. — Двѣ колюмны записавъ жолкôвскій дописиватель даючи намъ „молодымъ" науку, акъ маемъ писати; а на конець каже „неповинно намъ ходити о тое, якъ, но що инщемъ. Содержаніе Веч." каже ôнъ „хороше" Гей братчику спитаемъ мы вашими словами чи дописъ безъ логики обôйти ся може? — Що ся тикае засады „що молодши до старшихъ стосовати ся повинни" а не старшіи поступати зъ молодшими у передъ, то бôгме стидно намъ въ 19тôмъ столѣтью о тôмъ розправляти, и ту вже дивуемся и самôй Редакціи, що на такіи засады ôдписуеся, друкуе, та розсылае ихъ у кôлькасотъ по меже люди, що зазнали уже новои поступовои а не якоись тамъ середневѣчнои просвѣти. —

☞ Редакція Вечерниць естъ умѣщена ôдъ ч. 178 въ мѣстѣ на другôмъ поверсѣ. Захôдъ або зъ рынку або зъ доминѣканськои улицѣ. Переказуемо тое для загальнои вѣдомости. Всѣ честнѝ передплатителѣ зо Львова будутъ для того ласкави. о поединокѝ числа Вечерниць до редакціи присылати. де кождого четверга зъ полудня о 5. годинѣ часопись за указаньемъ пренумераційнои карты выдавана буде. —

Часопись Вечерницѣ выходитъ що четверга у Львовѣ.

Цѣна передплаты

Для Львова	за рôкъ 4 р. 50 кр.	за пôвъ року 2 р. 30 кр	за чверть року 1 р. 20 кр.
По-за Львовъ	„ 5 .. — „	„ 2 „ 60 „	„ 1 „ 40 „

Передплата посылаеся на имя П. Михаила Коссака въ ставропигійськôй печатни.

Одвѣчальный редакторъ Федоръ Заревичъ. Въ печатни Институту Ставропѣгійського